

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การระงับข้อพิพาทของคู่ความมีด้วยกันหลายวิธี เช่น การไกล่เกลี่ย ประนีประนอมยอมความ และการอนุญาโตตุลาการ และการต่อสู้คดีเพื่อให้ศาลวินิจฉัย เป็นต้น การบริหารงานคดีเพื่อระงับข้อพิพาทนั้น โดยทั่วไปเห็นว่าข้อพิพาทควรระงับด้วยสันติวิธี และนำไมตรีกลับมาสู่คู่กรณี แต่การระงับข้อพิพาทด้วยการนำคดีขึ้นสู่การพิจารณาพิพากษาคดีโดยศาล เป็นกระบวนการที่คู่กรณีจะต้องหาทางเอาชนะกันเป็นสำคัญ จึงเรียกการเป็นความต่อสู้คดีว่า วิธีการแบบปฏิบัติ การเป็นความนำคดีขึ้นสู่ศาลควรเป็นทางเลือกสุดท้าย จึงใช้เมื่อไม่อาจระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธีได้อย่างแท้จริงเท่านั้น ดังสุภาษิตกฎหมายที่ว่า “ศาลเป็นที่พึ่งสุดท้ายของประชาชน”

ศาลยุติธรรมมีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน โดยมีเป้าหมายสำคัญในการยุติข้อพิพาท ให้เป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรม แต่ปัจจุบันศาลยุติธรรมกำลังประสบปัญหาปริมาณคดีที่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก การที่ปริมาณคดีเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากนั้น ทำให้จำนวนผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ไม่ได้สัดส่วนกับปริมาณคดีที่ฟ้องร้องต่อศาล ก่อให้เกิดปัญหาคดีล้นศาลและค้างพิจารณาอยู่เป็นจำนวนมาก ประกอบกับการดำเนินกระบวนการยุติธรรมตามกฎหมายมีกฎเกณฑ์และขั้นตอนที่จะต้องปฏิบัติตามตัวบทกฎหมายจึงต้องใช้เวลาดำเนินการที่ยาวนาน อีกทั้งศาลยุติธรรมได้มีการนำระบบการพิจารณาคดีต่อเนื่องและครบองค์คณะมาใช้ โดยศาลจะทำการสืบพยานเรียงคดีให้แล้วเสร็จเป็นรายคดีไป แม้คดีจะมีการพิจารณาต่อเนื่องเสร็จไปได้ รวดเร็วกว่าการพิจารณาคดีแบบเดิมและรู้กำหนดวันที่คดีเสร็จการพิจารณาโดยแน่นอน แต่ช่วงระยะเวลาตั้งแต่เริ่มฟ้องคดีถึงวันนัดสืบพยานครั้งแรก จะเป็นช่วงเวลาที่ยาวนาน เนื่องจากต้องรอลำดับวันนัดพิจารณา ซึ่งขึ้นอยู่กับวันว่างของผู้พิพากษาและคู่ความ รวมทั้งความพร้อมของพยานด้วย ซึ่งอาจทำให้คู่ความรู้สึกว่าจะไม่ได้รับบริการด้านการอำนวยความสะดวกที่ดีเพียงพอ

จากปัญหาปริมาณคดีที่เพิ่มมากขึ้นและปัญหากระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ไม่สามารถควบคุมอาชญากรรมที่เกิดขึ้นได้ จึงจำเป็นที่ศาลจะต้องพยายามแสวงหาเครื่องมือและกลไกขึ้นมาเพื่อให้สอดคล้องกับการอำนวยความสะดวกที่สะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรม อีกทั้งเพื่อบรรลุดัตุประสงค์ในอันที่จะคุ้มครองสังคมให้มีความสงบ และพัฒนาแนวทางเข้าหาชุมชน

เพื่อหาแนวร่วมช่วยแก้ปัญหาอีกทางหนึ่ง โดยการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมมากขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการถ่วงดุลคดียุติธรรมให้ค้างอยู่ในกระบวนการพิจารณาของศาล อันเป็นผลให้กระบวนการยุติธรรมมีเวลาในการพิจารณาคดี ดำเนินการกับคดีความผิดจนกระทั่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่เดียวกันผู้เสียหายก็ได้รับการดูแล ค้ำครอง และมีได้ถูกทอดทิ้งจากกระบวนการยุติธรรม จึงได้มีการนำระบบการไกล่เกลี่ยมาใช้ในศาล ทั้งที่เป็นคดีอาญาความผิดต่อส่วนตัว และคดีอาญาความผิดต่อแผ่นดิน อันเป็นมาตรการที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาดังกล่าว โดยการไกล่เกลี่ยคดีเป็นวิธียุติข้อพิพาทอีกวิธีหนึ่งที่ศาลนำมาเป็นทางเลือกให้กับประชาชน ซึ่งได้จัดให้เป็นระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาลควบคู่ไปกับการพิจารณาพิพากษาคดี เพื่อให้ประชาชนสามารถยุติข้อพิพาทได้ด้วยตนเอง อันเกิดจากความพึงพอใจร่วมกัน และทั้งสองฝ่ายสามารถรักษาความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันได้ต่อไป

แม้ศาลยุติธรรมได้นำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ในคดีอาญา แต่ยังไม่มียกเว้นบัญญัติรองรับถึงการไกล่เกลี่ยคดีอาญาในชั้นศาลไว้โดยเฉพาะ ในคดีอาญาแม้จะมีกฎหมายเปิดทางให้มีการใช้การไกล่เกลี่ยประนีประนอมยอมความได้ดังปรากฏในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 35 วรรคสอง ที่บัญญัติว่า “คดีความผิดต่อส่วนตัวนั้นจะถอนฟ้องหรือยอมความในเวลาใดก่อนคดีถึงที่สุดก็ได้ แต่ถ้าจำเลยคัดค้าน ให้ศาลยกคำร้องขอถอนฟ้องนั้นเสีย” ซึ่งหากมีการประนีประนอมยอมความกันแล้ว ทำให้สิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องระงับไป ตามมาตรา 39(2) แต่การระงับข้อพิพาททางเลือกในคดีอาญา ยังมีข้อจำกัดเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะการไกล่เกลี่ยคดีอาญาแผ่นดิน ทำให้เกิดปัญหามาโดยตลอดว่า หากจะไกล่เกลี่ยคดีอาญาแผ่นดิน จะมีข้อควรคำนึงทางกฎหมายอย่างไรบ้าง

ในทางวิชาการ นักกฎหมายโดยทั่วไปได้จำแนกลักษณะความผิดทางอาญา ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. ความผิดอาญาแผ่นดินโดยแท้หรือความผิดอาญาต่อรัฐ หมายถึงความผิดอาญาแผ่นดินที่ผู้เสียหายได้แก่รัฐเท่านั้น เอกชนคนใดคนหนึ่งไม่ได้มีผลประโยชน์ส่วนตัวเข้าไปเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดด้วย จึงไม่อาจอยู่ในฐานะผู้เสียหายและฟ้องร้องดำเนินคดีเองได้ พนักงานอัยการเท่านั้นที่จะมีสิทธิดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด ตัวอย่างเช่น ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 113-129 ความผิดเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ ยาเสพติด การจลาจล การประมง ฯลฯ เป็นต้น

2. ความผิดอาญาแผ่นดินที่มีเอกชนเป็นผู้เสียหาย หมายถึงความผิดอาญาที่มีผลกระทบเสียหายทั้งต่อเอกชนคนใดคนหนึ่งและการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขของสังคมโดยรวม ดังนั้น ผู้ที่มีสิทธิฟ้องร้องดำเนินคดีจึงได้แก่ บุคคลผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดกับพนักงาน

อัยการในฐานะตัวแทนของรัฐ ตัวอย่างเช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ กรรโชก ริดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ฯลฯ

3. ความผิดอาญาต่อส่วนตัวหรือความผิดอันยอมความได้ หมายถึง ความผิดที่เอกชนโดยแม้เป็นผู้เสียหาย และเนื่องจากการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นส่วนตัว กฎหมายจึงกำหนดให้เป็นสิทธิของผู้เสียหายว่า จะดำเนินการเอาผิดกับผู้กระทำความผิดหรือไม่ ถ้าประสงค์จะดำเนินคดีก็ต้องไปร้องทุกข์ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายใน 3 เดือน นับแต่วันรู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด¹ หากไม่มีการร้องทุกข์พนักงานสอบสวนย่อมไม่อาจทำการสอบสวนหรือดำเนินการใดๆ ได้² และเมื่อร้องทุกข์แล้วจะถอนคำร้องทุกข์เมื่อใดก็ได้³ หรือเมื่อฟ้องคดีแล้วจะถอนฟ้องหรือยอมความเมื่อใดก็ได้⁴ อีกเช่นกัน⁴ ตัวอย่างความผิดอาญาต่อส่วนตัว เช่น ความผิดฐานฉ้อโกง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341-342 และ มาตรา 344-347 ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ ตามมาตรา 349-350 ความผิดฐานยักยอก ตามมาตรา 352-355 ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ตามมาตรา 358-359 และความผิดฐานบุกรุก ตามมาตรา 362-364 ฯลฯ เป็นต้น

การจำแนกประเภทความผิดอาญาดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อกระบวนการไต่ถามข้อพิพาทดังนี้ คือ

1. ความผิดอาญาแผ่นดินโดยแท้ ความผิดอาญาประเภทนี้ มีความเห็นกันว่า ไม่สามารถเข้าสู่กระบวนการไต่ถามข้อพิพาทได้ เพราะรัฐเท่านั้นเป็นผู้เสียหาย อย่างไรก็ตาม กรณีความผิดเล็กน้อยๆ บางประเภทกฎหมายก็เปิดช่องให้เจ้าพนักงานของรัฐมีอำนาจเปรียบเทียบผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหาได้ ซึ่งจะมีผลทำให้คดีอาญาลดลง⁵ ทั้งนี้ การสั่งให้เปรียบเทียบคดีนั้น อาจดำเนินการภายหลังจากการสอบสวนคดีแล้วเสร็จแล้วส่งเรื่องไปยังพนักงานอัยการแล้วก็ได้ โดยหากพนักงานอัยการพิจารณาแล้วเห็นสมควรและเป็นความผิดซึ่งอาจเปรียบเทียบได้ ก็มีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนเปรียบเทียบได้ตามกฎหมาย⁶

2. ความผิดอาญาแผ่นดินที่มีเอกชนเป็นผู้เสียหาย การไต่ถามข้อพิพาทคดีอาญาประเภทนี้ หากคู่กรณีสามารถตกลงกันได้จะก่อให้เกิดผลดังนี้ คือ

2.1 กรณียังไม่มีการฟ้องคดีต่อศาล

¹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96.

² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 121 วรรคสอง.

³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 126 วรรคแรก.

⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 35 วรรคสอง.

⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37.

⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 144.

2.1.1 หากยังไม่มีกรรณการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ คู่กรณีอาจตกลงกันให้ยุติเรื่องและห้ามไม่ให้ผู้เสียหายดำเนินคดีต่อไป ซึ่งถ้าผู้เสียหายยินยอมปฏิบัติตามข้อตกลงแต่โดยดีก็คงไม่มีปัญหาอะไร แต่หากผู้เสียหายเปลี่ยนใจ ต้องการดำเนินคดีในภายหลัง ย่อมสามารถทำได้ เพราะข้อตกลงยอมความเพื่อไม่ให้ดำเนินคดีอาญาแผ่นดินถือเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนและตกเป็นโมฆะไม่มีผลบังคับได้ นอกจากนั้นข้อตกลงไม่ให้ดำเนินคดีดังกล่าว ย่อมไม่ตัดสิทธิพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการที่สอบสวนหรือฟ้องร้องคดีต่อศาลได้ เพราะพนักงานสอบสวนย่อมมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทั้งปวง⁷ และสามารถยกคดีสอบสวนได้เองโดยไม่ต้องมีคำร้องทุกข์จากผู้เสียหาย

2.1.2 หากมีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว คู่กรณีย่อมไม่อาจขอให้พนักงานสอบสวนยุติเรื่องได้ อย่างไรก็ตาม ในชั้นการพิจารณาของพนักงานอัยการ ถ้ามีเหตุอันควรไม่ฟ้องผู้ต้องหา พนักงานอัยการก็อาจใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้องได้

2.2 กรณีมีการฟ้องคดีต่อศาลแล้ว

2.2.1 กรณีผู้เสียหายฟ้องคดีเอง อาจตกลงกันให้ผู้เสียหายถอนฟ้องก็ได้ ซึ่งเมื่อถอนฟ้องแล้ว ผู้เสียหายย่อมไม่มีสิทธินำคดีมาฟ้องใหม่ได้อีก อย่างไรก็ตาม การถอนฟ้องของผู้เสียหาย ย่อมไม่ตัดสิทธิพนักงานอัยการที่ยื่นฟ้องคดีนั้นใหม่⁸ หรือหากพนักงานอัยการกับผู้เสียหายเป็นโจทก์ร่วมกัน ย่อมไม่ตัดสิทธิพนักงานอัยการที่จะดำเนินการต่อไปได้ นอกจากนั้น กรณีผู้เสียหายตกลงยอมความกับจำเลยได้ โดยให้ผู้เสียหายไปดำเนินการขอถอนฟ้อง หากต่อมาผู้เสียหายไม่ยอมทำตามข้อตกลงยอมไม่อาจบังคับให้ปฏิบัติได้ เพราะการตกลงให้โจทก์ถอนฟ้องคดีอาญาแผ่นดินเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน

2.2.2 กรณีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้อง หากพนักงานอัยการนำข้อเท็จจริงที่ได้จากการไต่ถามสืบไปพิจารณาแล้ว เห็นว่ามีเหตุอันควรไม่ดำเนินคดีกับจำเลยต่อไป ก็น่าจะมีอำนาจใช้ดุลพินิจถอนฟ้องได้ โดยอาศัยแนวทางการปฏิบัติตามระเบียบอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.2553 ดังได้กล่าวไปแล้วใน ข้อ 2.1.2 โดยอนุโลม อย่างไรก็ตาม หากผู้เสียหายผิดข้อตกลงโดยเปลี่ยนใจต้องการดำเนินคดีในภายหลังอีก ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม ย่อมสามารถทำได้ เพราะการถอนฟ้องของพนักงานอัยการย่อมไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะยื่นฟ้องคดีนั้นใหม่⁹ และกรณีต้องถือว่า ข้อตกลงยอมความไม่ให้ดำเนินคดีอาญาแผ่นดินเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนดังได้กล่าวไปแล้วใน ข้อ 2.1.1

⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 121 วรรคแรก.

⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 36 (3).

⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 36 (1).

2.2.3 หากไม่มีการถอนฟ้อง ศาลสามารถหยิบยกข้อเท็จจริงที่ได้จากการไต่ถามทนาย เช่น การชดใช้ค่าเสียหาย การสำนึกผิดของจำเลย การให้อภัยหรือไม่ใส่ใจเอาความของผู้เสียหาย หรือการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายด้วยวิธีการอื่นใด ฯลฯ ไปประกอบสำหรับการใช้ดุลพินิจพิพากษาคดีให้รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษจำคุกจำเลยภายใต้เงื่อนไขหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 หรือนำไปประกอบการพิจารณาลดโทษให้จำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78 ได้

3. ความผิดอาญาต่อส่วนตัว หากคู่กรณีสามารถตกลงยอมความกันได้ ไม่ว่าจะมีการร้องทุกข์หรือฟ้องคดีต่อศาลแล้วหรือไม่ก็ตาม สิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไป¹⁰ หากยังไม่มีกรรณการร้องทุกข์หรือฟ้องคดีต่อศาล ผู้เสียหายหรือพนักงานอัยการยอมไม่มีสิทธิฟ้องคดีได้อีก ถ้ามีการฟ้องคดีแล้ว ศาลต้องมีคำสั่งให้จำนำคดีออกจากสารบบความ

การที่ยังไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายรองรับถึงการไต่ถามทนายคดีอาญาในชั้นศาลไว้ โดยเฉพาะ จึงทำให้มีแนวทางการพัฒนาหรือหลักเกณฑ์ในการไต่ถามทนายข้อพิพาทคดีอาญาที่ยังไม่เพียงพอ ตลอดจนทำให้แนวทางการดำเนินกระบวนการไต่ถามทนายข้อพิพาทในคดีอาญาของศาลยุติธรรมยังมีลักษณะที่แตกต่างกัน ซึ่งศาลแต่ละแห่งจะออกระเบียบเกี่ยวกับการไต่ถามทนายคดีอาญาได้เฉพาะศาล เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินภายในศาลนั้นๆ หากศาลที่ยังมิได้มีการออกระเบียบเกี่ยวกับการไต่ถามทนายคดีอาญาในชั้นศาล จึงต้องนำระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการไต่ถามทนายข้อพิพาท พ.ศ.2544¹¹ มาเป็นแนวทางในการดำเนินกระบวนการไต่ถามทนายข้อพิพาทคดีอาญาแทนทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมและทิศทางการบริหารของศาลแต่ละแห่ง

การขาดบทบัญญัติของกฎหมายรองรับ ทำให้เกิดความลักลั่นกันในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด โดยเฉพาะการกำหนดประเภทคดีความผิดที่จะเข้าสู่กระบวนการไต่ถามทนายทางอาญาของแต่ละศาล กล่าวคือ การกระทำความผิดประเภทเดียวกัน ผู้กระทำความผิดในเขตอำนาจศาลที่มีการนำกระบวนการไต่ถามทนายคดีอาญามาใช้อาจได้รับประโยชน์จากการไต่ถามทนายทางอาญาแต่ในขณะที่ผู้กระทำความผิดในเขตอำนาจของศาลที่ยังมิได้มีการนำกระบวนการไต่ถามทนายคดีอาญามาใช้จะถูกดำเนินกระบวนการพิจารณาทางอาญาตามปกติโดยไม่มีทางเลือกอื่น จึงเป็นปัญหาในการดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดในข้อหาเดียวกัน แต่ได้รับกระบวนการดำเนินคดีที่แตกต่างกัน ความลักลั่นดังกล่าวจึงเป็นการก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคในการบังคับใช้กฎหมายของรัฐแก่ประชาชน

¹⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39(2).

¹¹ ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการไต่ถามทนายข้อพิพาท พ.ศ.2544.

จากการพิจารณากฎหมายในปัจจุบัน พบว่ามีบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยคดีอาญา ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39(2) ปัญหาที่พบคือ กฎหมายที่มีอยู่เพียงพอและเหมาะสมหรือไม่ หากมีการนำเอาคดีอาญาแผ่นดินมาไกล่เกลี่ยในชั้นศาล หรือมีวิธีการอย่างไร ที่อาจทำให้ความผิดอาญาแผ่นดินบางประเภท ที่เหมาะสมที่จะดำเนินการด้วยวิธีการไกล่เกลี่ยชอบด้วยกฎหมาย เพราะข้อขัดข้องของการไกล่เกลี่ยคดีอาญาที่สำคัญเหตุหนึ่งก็เนื่องมาจาก การยังไม่มีกระบวนการที่จะทำให้ทั้งผู้เสียหายและจำเลยเห็นคุณค่าในผลของการเจรจาไกล่เกลี่ยอย่างแท้จริง คดีอาญามีทั้งความผิดต่อแผ่นดินและความผิดส่วนตัว ซึ่งในความผิดบางฐานก็เป็นการยากที่จะทำให้ประชาชนเข้าใจ สามารถแยกประเภทความผิดทั้งสองออกจากกันได้ ซึ่งความผิดต่อแผ่นดินนั้นคดีไม่สามารถระงับได้ด้วยการประนีประนอมยอมความ ทำให้แม้คู่กรณีจะตกลงกันได้ จำเลยได้ชำระค่าเสียหายจนเป็นที่พอใจแก่ผู้เสียหายแล้ว คดีก็ไม่ระงับ ศาลก็ยังลงโทษจำเลย ดังนั้นจึงทำการศึกษาเพื่อทำให้การไกล่เกลี่ยคดีอาญาความผิดต่อแผ่นดินบางประเภทให้สามารถกระทำได้โดยถูกต้องตามกฎหมาย

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎี และความเป็นมาในหลักการของการไกล่เกลี่ยคดีอาญา การระงับข้อพิพาทและการยุติคดีอาญาในชั้นศาล ตลอดจนศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกรณีของการไกล่เกลี่ยคดีอาญาจากอดีตถึงปัจจุบันของประเทศไทยและต่างประเทศ
2. เพื่อศึกษาความเหมาะสมและความชอบด้วยหลักการทางกฎหมายว่าด้วยการไกล่เกลี่ยคดีอาญาความผิดต่อแผ่นดินเฉพาะกรณีที่มีผู้เสียหายในชั้นศาล เพื่อเป็นแนวทางในการระงับข้อพิพาททางอาญาอีกทางเลือกหนึ่งในศาลยุติธรรม
3. เพื่อศึกษาถึงปัญหา อุปสรรคในการไกล่เกลี่ยคดีอาญาความผิดต่อแผ่นดินเฉพาะกรณีที่มีผู้เสียหายในชั้นศาล และแสวงหาแนวทางในการทำให้การไกล่เกลี่ยคดีอาญาความผิดต่อแผ่นดินในชั้นศาล ชอบด้วยหลักการของกฎหมายโดยการ เปรียบเทียบกับแนวคิดและหลักการไกล่เกลี่ยคดีอาญาของต่างประเทศ

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

การไกล่เกลี่ยคดีอาญาความผิดต่อแผ่นดินในชั้นศาลนั้น ในปัจจุบันยังขาดความชัดเจน และไม่มียกเว้นของกฎหมายรองรับถึงการไกล่เกลี่ยคดีอาญาความผิดต่อแผ่นดินไว้โดยเฉพาะ หากผลการไกล่เกลี่ยทำให้จำเลยให้การรับสารภาพ และมีการบรรเทาผลร้ายแก่ผู้เสียหาย รวมทั้งจำเลยเองก็รู้สึกสำนึกในความผิดและกลับตัวเป็นคนดีของสังคมแล้ว ก็เป็นเพียงเหตุหนึ่งที่ทำให้

ศาลใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษ โดยการรอลงโทษหรือลดโทษให้กับจำเลยเท่านั้น มิได้ทำให้คดีอาญาความผิดต่อแผ่นดินยุติลงโดยการไกล่เกลี่ยหรือยอมความดังเช่นคดีอาญาความผิดต่อส่วนตัว แต่ผลของการไกล่เกลี่ย ทำให้เกิดความสมานฉันท์ขึ้นในสังคม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย จึงควรให้มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยคดีอาญาในชั้นศาลไว้โดยเฉพาะ เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติงานด้านการไกล่เกลี่ยคดีอาญาในชั้นศาลอันเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ในอันที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยลดปริมาณคดีที่ค้างอยู่ในศาล ช่วยลดปัญหาคดีล้นศาลและช่วยลดปัญหานักโทษล้นเรือนจำได้

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้ได้ทำการศึกษาถึงการไกล่เกลี่ยคดีอาญาความผิดต่อแผ่นดินเฉพาะกรณีมีผู้เสียหายในชั้นศาล มุ่งเน้นการศึกษาในรูปแบบวิธีการไกล่เกลี่ยคดีอาญาระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำความผิด (Victim Offender Mediation) ด้วยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ โดยได้ศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎี และสาระสำคัญของการไกล่เกลี่ยคดีอาญา และศึกษามาตรการทางกฎหมายในการไกล่เกลี่ยคดีอาญา รวมทั้งได้ศึกษารูปแบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีอาญาของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสหพันธรัฐเยอรมัน ประเทศฝรั่งเศส ประเทศออสเตรเลีย และประเทศนิวซีแลนด์ เปรียบเทียบกับประเทศไทย เพื่อวิเคราะห์ความเหมาะสม ปัญหา และอุปสรรคของการไกล่เกลี่ยคดีอาญาความผิดต่อแผ่นดินในชั้นศาล เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุป ข้อเสนอแนะ และแนวทางการไกล่เกลี่ยคดีอาญาในชั้นศาลสำหรับศาลยุติธรรมไทย

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

เป็นการศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยทำการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากหนังสือ วารสาร บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย ตำรับกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ สถิติคดี เอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง สื่อสารสนเทศทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎี และความเป็นมาในหลักการของการไกล่เกลี่ยคดีอาญา การระงับข้อพิพาทและการยุติคดีอาญาในชั้นศาล ตลอดจนศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกรณีของการไกล่เกลี่ยคดีอาญาจากอดีตถึงปัจจุบันของประเทศไทยและต่างประเทศ

2. ทำให้ทราบถึงความเหมาะสมและความชอบด้วยหลักการทางกฎหมายว่าด้วยการไกล่เกลี่ยคดีอาญาความผิดต่อแผ่นดินเฉพาะกรณีมีผู้เสียหายในชั้นศาล เพื่อนำความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย

3. ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการไกล่เกลี่ยคดีอาญาความผิดต่อแผ่นดินในชั้นศาล รวมทั้งทราบถึงแนวทางในการทำให้การไกล่เกลี่ยคดีอาญาความผิดต่อแผ่นดินในชั้นศาลชอบด้วยหลักการตามกฎหมาย เพื่อให้การไกล่เกลี่ยคดีอาญาในศาลยุติธรรมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น